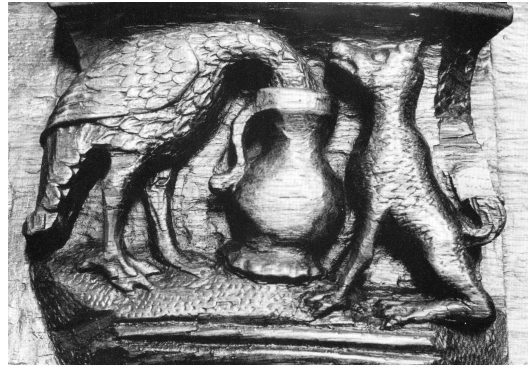

Zitten en staan

De St. Lambertuskerk van Nederweert is in haar geschiedenis tweemaal door brand in de as gelegd. Daardoor is er weinig meubilair uit haar (middeleeuwse) begintijd bewaard gebleven. Een uitzondering vormen de fraai gebeeldhouwde koorbanken. Zij bestaan uit tweemaal vier zetels en bevinden zich aan weerszijden van het priesterkoor. In vorige eeuwen boden zij plaats aan de dorpsnotabelen. Zij konden vanaf deze ereplaats op het priesterkoor de mis bijwonen.

Het oudste gedeelte van de koorbanken wordt gevormd door de zitbanken. Zij stammen uit omstreeks 1475 en hebben dus alle woelige tijden en branden overleefd. De bijbehorende lessenaars zijn nauwkeuriger te dateren omdat de rekeningen van het maken bewaard zijn gebleven. Ze zijn vervaardigd in 1611 door schrijnwerker Lenart Reijners tijdens de restauratie van de kerk na de fatale brand in 1592. De rugschotten van de koorbanken zijn relatief het jongst. Ze zijn rond 1870 gefabriceerd in het atelier van P.J. Scheepers in de Paulus Holtstraat. Zij bevatten zestien medaillons van houtsnijwerk, met afbeeldingen uit de kerkgeschiedenis en de muziek. Heel toepasselijk zijn de afbeeldingen van Caecilia en Gregorius.

Het meest bijzondere onderdeel van de Nederweerder koorbanken vormen de zogenaamde misericorden. Dat zijn de gebeeldhouwde onderkanten van de zittingen. Pas bij het opklappen van de zittingen worden die zichtbaar. Ze dienden als "verlichting" voor de priesters en notabelen gedurende de mis. Tijdens de lezingen en bepaalde gebeden moesten ze beurtelings zitten en staan. Als ze moe werden of pijn in de kuiten kregen van het lange staan, konden ze achterover leunen tegen die misericorden. De naam is afgeleid van het latijnse '*misericordia*', dat barmhartigheid of steun betekent. Misericorden zijn eigenlijk kleine kunstwerken op zich. Ze zijn in veel oude kerken te vinden. De beeldhouwwerkjes zijn meestal van eikenhout en onderscheiden zich qua karakter sterk van het normale religieuze beeldwerk. Vaak beelden ze fabels, spreekwoorden of grappen uit. Ook bijbelse verhalen komen voor, zelfs taferelen uit het

De fabel van de vos en de kraanvogel. Houtsnijwerk van een van de misericorden van Nederweert. Afbeelding uit Misericorde-reeks, J.A.J.M. Verspaandonk (1994).

dagelijkse leven zoals muzikanten en ruziende boeren. De Nederweerder misericorden (acht in totaal) zijn redelijk beschaafd te noemen. De taferelen beelden onder andere een vogel uit die een worm oppikt (symbool voor de triomf van het goede over het kwade), een afbeelding die afkomstig is van een middeleeuwse speelkaart. Eén misericorde laat een afbeelding zien van een doedelzakspeler met cape, zotskap en ezelsoren. Verder is er ook een aap die in een appel bijt (de gevallen mensheid?) en een uil die een muis beetpakt; beide zullen wel herinneren aan verloren gegane spreekwoorden. Duidelijker taal spreekt de misericorde met twee honden die vechten om een been. Een andere toont de bekende Aesopusfabel van de vos en de kraanvogel. Die laatste lijkt als twee druppels water op een afbeelding op een houtsnede uit 1476.

Het is zeker de moeite om tijdens een bezoek aan de St. Lambertuskerk deze misericorden te bekijken. Maar wie ze wil zien zitten, moet wel gaan staan....

Alfons Bruekers